

Conform
noilor modele
stabilite
de MEN

BAC 2019

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Monica Cristina Anisie
Constantin Ciprian Nistor
Georgiana Andreea Nistor

BREVIAR TEORETIC

I. Textul argumentativ → act de comunicare centrat pe *funcția conativă* a limbajului, cu scopul de convingere a receptorului privind valabilitatea unui punct de vedere:

- ✓ demersul argumentativ → demonstrație logică a unei opinii, pornind de la o anumită temă;
- ✓ obiectul enunțării → o *teză/premisă*, susținută cu argumente și exemplificată convingător;
- ✓ strategia argumentării → parcurgerea a trei etape obligatorii: **a susține, a dovedi, a întări**;
- ✓ scopul argumentării → persuasiv, de a convinge cititorul ipotetic sau interlocutorul.

Observație: Opinia neînsoțită de argumente și exemple rămâne o afirmație fără susținere (!)

1. Demersul unei argumentări:

- ✓ enunțarea ipotezei → formularea unei opinii față de problematica pusă în discuție:
 - elaborarea unui enunț clar față de *opinia/teza/ideea* ce urmează a fi demonstrată;
 - este necesară folosirea unor verbe de opinie sau ale subiectivității evaluative;
- ✓ argumentarea propriu-zisă → dezvoltarea a cel puțin două argumente:
 - în *continuitate* (= probează/justifică teza) sau în *contrariedade* (= o infirmă/neagă);
 - susținerea cu exemple pertinente, citate critice, opinii de autoritate, comparații care evidențiază ideea susținută;
- ✓ formularea concluziei → reluarea ipotezei în mod nuanțat/contrazicerea acesteia:
 - exprimarea unei idei pertinente, sinteză a celor anterior enunțate.

2. Conectori pragmatici cu rol discursiv → **conjuncții, adverbe, prepoziții, interjecții, verbe, expresii și locuțiuni verbale, conjuncționale, adverbiale, prepoziționale care:**

- ✓ introduc ipoteza → *părerea mea este, voi arăta/demonstra, se poate spune, pornind de la ideea/premisa, consider, sunt de părere, presupun, cred, admit, susțin*;
- ✓ justifică argumentele → *de fapt, dovadă că, cum, având în vedere, de altfel*;
 - prime → *în primă instanță, în primul rând, mai întâi de toate, să începem prin, trebuie amintit mai întâi, prima remarcă se referă la, se poate porni de la ideea, pentru început, se poate admite, pe de o parte, un prim argument este de natură*;

- secundare → în plan secund, în al doilea rând, în plus, în continuare, pe de altă parte, nu numai, de altfel, dovada faptului, ar mai fi de menționat, nu e de neglijat;
- terțiare → în fine, pentru a termina ideea, în ultimul rând, nu în ultimul rând;
- ✓ **formulează concluzia** → deci, așadar, în concluzie, iată de ce, în sinteză, în sinteza celor afirmate, pe cale de consecință, pentru a conchide.

3. Rolul conectorilor în funcție de natura relației dintre secvențele discursului:

- ✓ **analogie** → de asemenea, adică, precum, ca și cum, amintind de, în mod similar, în plus;
- ✓ **exemplificare** → de exemplu, de pildă, să luăm în considerare, în această privință, în ceea ce privește, având în vedere, cu alte cuvinte, de menționat faptul că, se poate invoca;
- ✓ **explicare** → altfel spus, mă refer la, vreau să demonstrez/admit, de fapt;
- ✓ **disjuncție** → sau, fie, ori, exceptând, ceea ce exclude, spre deosebire, în contrast cu;
- ✓ **opozitie/rezervă/rectificare** → totuși, în schimb, din contră, de fapt, în realitate, în timp ce, în loc să, ceea ce contrazice/interzice, spre deosebire de;
- ✓ **concesie** → deși, chiar dacă, totuși, cu toate acestea, să admitem totuși, în ciuda/pofida;
- ✓ **cauzalitate** → pentru că, fiindcă, deoarece, căci, întrucât, având în vedere, dat fiind faptul că, din moment ce, din această cauză, din acest motiv/considerent;
- ✓ **consecință** → deci, așadar, în consecință, drept urmare, ceea ce implică, din care decurge, ceea ce trimite la, prin urmare, ca atare.

4. Câteva recomandări practice...

- ✓ elaborați, înainte de toate, o **schită de lucru**, un plan care să vă ajute în organizarea ideilor;
- ✓ ideal este să vă structurați textul în **patru alineate** sau paragrafe distincte, corespunzătoare ipotezei, celor două argumente, respectiv concluziei;
- ✓ delimitați toate aceste patru secvențe într-un mod clar, prin **conectorii specifici** recomandați;
- ✓ încercați să vă **dozați informațiile** de care dispuneți, astfel încât să evitați riscul redundanței;
- ✓ nu pierdeți din vedere faptul că baremul de evaluare prevede **raportarea la textul-suport** în dezvoltarea oricăruia dintre argumentele enunțate;
- ✓ construiți argumente care să acopere o **gamă variată de domenii**, preocupări, interese: științe, istorie, sociologie, psihologie, arte, sport etc.;
- ✓ puteți opta pentru **exemple consacrate**, pe care le puteți formula prin analogie, deducție, comparație sau le puteți selecta din statistici, aforisme, reflecții, cugetări, maxime;
- ✓ trimerile la zona literaturii sunt necesare, dar nu au caracter obligatoriu, astfel încât puteți recurge la **experiența culturală** sau personală de care dispuneți (biografii celebre, istoria unor locuri fascinante, modele de civilizație care v-au impresionat, călătorii etc.);
- ✓ aveți în vedere **calitatea exprimării**, reflectată în norme de ortografie și de punctuație, calitățile generale și particulare ale stilurilor individuale (claritate, precizie, proprietate, naturalețe);
- ✓ evitați așa-numiții **conectori universalii**: „lucru”, „chestie” sau „gen”, specifici limbajului colocvial; îi puteți înlocui, în schimb, prin „aspect”, „element”, „fapt”, „marcă”, „trăsătură”.

II. Repere în analiza textului literar

1. Valori stilistice ale unor moduri și timpuri verbale

- **Indicativul** → acțiuni complexe, reale, percepute ca fiind sigure, acoperind toate cele trei registre temporale: *trecut, prezent și viitor*:
- **imperfectul** → acțiune în curs de desfășurare, anterioară momentului vorbirii:
 - ✓ cumulează valori stilistice multiple: evocativ, durativ, descriptiv;
 - ✓ susține tonul evocării nostalgice sau confesive, reiterând acțiuni, fapte sau stări trecute în perspectiva prezentului;
 - ✓ creează senzația duratei infinite, a „sfârșitului continuu”, a extensiei temporale validate de o percepție subiectivă;
 - ✓ asociat descrierii, apare în secvențe expositive sau de fixare a cadrului, a decorului sau pentru a configura o anumită atmosferă.
 - **perfectul simplu și perfectul compus** → acțiuni care instituie variații în timp, prin raportare la momentul vorbirii:
 - perfectul simplu se raportează la acțiuni încheiate într-un trecut imediat, restrângând astfel perspectiva temporală:
 - ✓ efectul expresiv este unul dinamic, de senzație recentă și se poate asocia oralității, ca dominantă stilistică;
 - ✓ folosit ca timp narativ, nu se referă numai la acțiuni recente, ci apare și în proza de evocare istorică;
 - ✓ succesiunea acestor verbe implică un ritm susținut, alert;
 - ✓ conotat regional → marcă dialectală a discursului, fiind specific graiurilor oltenesti.
 - perfectul compus implică o mare mobilitate în timp:
 - ✓ prin definiție este un timp perfectiv, indicând acțiuni încheiate;
 - ✓ creează un decupaj în fluxul vorbirii, printr-o delimitare certă de planul prezentului;
 - ✓ disociază discursul *personajului* de intervenția *naratorului*;
 - ✓ redă caracterul ireversibil al acțiunilor surprinse.
 - **mai-mult-ca-perfectul** → descrie acțiuni trecute și încheiate înaintea unui alt moment de timp trecut (= valoare absolută):
 - ✓ exprimă relația cronologică a unei acțiuni trecute în raport cu o alta;
 - ✓ conferă viziunii artistice o notă retrospectivă, deci paseistă;
 - ✓ utilizat în narațiuni istorice pentru efectul de culoare locală;
 - ✓ modalitate stilistică de arhaicizare a discursului.
 - **prezentul** → acțiune desfășurată concomitent cu momentul vorbirii:
 - ✓ indică certitudinea locutorului (= a vorbitorului) în raport cu obiectul enunțării (= al relației);
 - ✓ creează impresia de autenticitate, de reprezentare verosimilă a situațiilor pe care le actualizează;

- ✓ susține identitatea dintre *timpul narațiunii* și *timpul narat* , producând un efect de simultaneitate, de actualizare;
 - ✓ imprimă discursului narativ un ritm dinamic, alert, susținut;
 - ✓ se pot distinge mai multe nuanțe: prezentul istoric (= fapte istorice *puse în abis*, actualizate prin forța evocării), prezentul etern (= efect durativ, de *continuum* temporal), prezentul gnomic/aforistic (= adevăruri universale, tonuri sentențioase, maxime, discursuri impersonale), prezentul iterativ (= repetabilitatea unor situații, acțiuni, durate, vârste, cicluri).
- **viitorul** → acțiuni desfășurate într-un moment ulterior vorbirii:
 - ✓ timp al reprezentării lumilor posibile, apărând în contexte asociate reveriei sau visului, dorinței, aspirației, ipotezei;
 - ✓ restrânge distanța dintre categorii antitetice: real/oniric, absolut/relativ, contingent/transcendent, etern/efemer, *aproape/departe*;
 - ✓ instituie o perspectivă futuristă, vizionară, deci proiectivă;
 - ✓ viitorul anterior primește prin uz o conotație pur livrescă;
 - ✓ formele populare sau regionale devin mărci ale oralității discursului.
- **Conjunctivul** → **acțiune incertă, percepută drept posibilă sau realizabilă:**
 - ✓ cumulează o gamă variată de atitudini ale locutorului: indecizie, ezitare, incertitudine, confuzie, suspiciune, aproximație, reticență, dorință, aspirație;
 - ✓ în planul imaginarului artistic se poate folosi pentru a reda evaziunea în universuri compensative: vis, somn, mit, natură, istorie, poezie;
 - ✓ timp exprimând irealitatea imediată, ambiguizează planuri disjuncte: real/ideal, utopic/distopic etc.;
 - ✓ poate substitui valoarea modului imperativ, atunci când exprimă poziția categorică a locutorului: îndemn, ordin, rugămintă, interdicție.
- **Condițional-optativ** → **acțiune realizabilă în baza îndeplinirii unei condiții:**
 - ✓ exprimă dependența față de o condiție explicit sau implicit formulată;
 - ✓ redă opțiunea pe care și-o asumă locutorul prin actul enunțării;
 - ✓ imaginează scenarii posibile, deci are o valoare pur ipotetică.
- **Imperativ** → **acțiune care exprimă ordinul, îndemnul, rugămintea, interdicția:**
 - ✓ instituie o relație de comunicare directă, orientată către interlocutor, devenind marcă a funcției conative a limbajului;
 - ✓ dinamizează discursul, fiind cel mai adesea conotat retoric;
 - ✓ redă atitudini, trăiri, stări puternic marcate subiectiv;
 - ✓ tonul categoric al adresării, care poate fi însă moderat.
- **Gerunziu** → **mod nepersonal a cărui acțiune poate exprima categoria duratei:**
 - ✓ redă o acțiune surprinsă în desfășurare, având caracter dinamic;

VARIANTE PROPUSE SPRE REZOLVARE

Examen de bacalaureat național

Proba E. a)

Limba și literatura română

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

Varianta 1

Subiectul I

(50 de puncte)

Citește următorul fragment:

Ceea ce îi deosebește enorm pe cei vechi de moderni este și felul în care unii și ceilalți concep timpul liber. Pentru noi, nimic nu seamănă mai puțin cu timpul liber decât imaginea celui care, student, elev sau profesor, se duce, zi-de-zi, la școală. E trist să stai în bancă, așteptând să fii ascultat de o profă isterică sau de un profsadic, ori să scrii lucrări pe subiecte pe care le știi prosteste, ori să te gândești mereu la câte n-ai putea face dacă ai chiuli, sau să transpiri la gândul catalogului și al examenului; de partea cealaltă, să te spetești pregătind lecții pentru loaze, să răgușești zbierând „ordine”, să devii zbir încercând să pacifici o trupă de sălbatici, să tremuri la gândul unor inspecții... Ei bine, în aceste condiții, la ce altceva mai pot visa popoarele muncitoare de elevi, studenți și profesori decât la recreație, la timpul liber, când ele vor să facă orice altceva numai școală nu: așadar, la vorbărie, mâncare, somn, plimbare, călătorie, televizor, sport, amor, hobby, spectacole și mai ales, poate, să râvnească la a nu face nimic, la a vegeta un răstimp – pur și simplu – fără scop, fără proiect, fără regret...

Pentru lumea modernă, școala stă la antiteza recreației, a „licenței” (în sens de îngăduință de a face orice; de la verbul latin respectiv, licere, provine de altminteri vocabula franțuzească loisir*). Școala și, de aici, actul învățării sunt, prin excelență, locul obligației, al caznei*, al regulii impuse de sus, unde se manifestă păruiala pentru locul frunțaș. Ele se prezintă drept „anticamera vieții”, ceea ce înseamnă uneori laboratorul, alteori cloaca acesteia; în orice caz, ele cad, la fel ca și activitățile productive pe care le anunță și le preparam, sub blestemul originar al muncii.*

Și totuși, la izvoarele sale eline, școala era exact timp liber, răgaz! În Grecia, schole însemna „timp liber”, „recreație”, iar verbul derivat scholazein semnifică „a avea timp liber”, „a nu munci”.

(Andrei Cornea, *Cuvintelnic fără frontiere*)

* *licere* (lat.) – a permite, a îngădui;

* *loisir* (fr.) – timp liber;

* *caznă* – chin, muncă istovitoare.

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al construcției *să devii zbir*. **6 puncte**
2. Numește o deosebire fundamentală între concepția celor *vechi* și a celor *moderni*. **6 puncte**
3. Menționează două dintre constrângerile pe care le exercită școala asupra profesorilor. **6 puncte**
4. Explică de ce, pentru societatea modernă, școala se situează la antipodul *recreației*. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30–50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Școala și, de aici, actul învățării sunt, prin excelență, locul obligației, al caznei, al regulii impuse de sus, unde se manifestă păruiala pentru locul frunțaș*. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă instituția școlii reprezintă sau nu o formă de petrecere a timpului liber, raportându-te atât la informațiile din fragmentul extras din volumul *Cuvintelnic fără frontiere* de Andrei Cornea, cât și la experiența personală sau culturală. **20 de puncte**

În redactarea textului, vei avea în vedere următoarele repere:

- formularea unei opinii față de problematica pusă în discuție, enunțarea și dezvoltarea corespunzătoare a două argumente adecvate opiniei și formularea unei concluzii pertinente; **14 puncte**
- utilizarea corectă a conectorilor în argumentare, respectarea normelor limbii literare (norme de exprimare, de ortografie și de punctuație), așezarea în pagină, lizibilitatea. **6 puncte**

În vederea acordării punctajului pentru redactare, textul trebuie să aibă minimum 150 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al II-lea

(10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, rolul notațiilor autorului (didascalii) în următorul fragment:

ALTA (înceleștat, s-a ridicat într-un genunchi): *Pietro, crezi într-adevăr în dragoste?*

PIETRO: *Eu trebuie să cred în ceva, Alta.* (A spus asta cu o convingere neocolită și definitivă, de condamnat la moarte. Alta tresare din tot corpul, îngheață, i se măresc ochii.)

ALTA (întreabă palidă): *Și mă iubești pe mine?* (Cade iar.)

PIETRO: *Nu știi dacă e numai asta! ... Dar, dacă simțământul acesta pe care nu-l am nici pentru Dumnezeu este iubire, atunci te iubesc. În tot pustiuul gândurilor mele ești numai tu. Mâna ta pe brațul meu îmi mângâie sufletul.* (După un răstimp, când vede, uimit, înfiorat): *Ți-s ochii umezi, Alta?*

ALTA (zarii s-au aruncat*): *Ce punte neomenească, a suspinelor, leagă sufletele noastre?! (Căci se aude un zgomot afară, ca și cum ar fi lunecat obosit piciorul cuiva. Alta tresare, ascultă înfiorată, Pietro nu observă, căci tace, căutându-se.)*

PIETRO (neliniștit, se apleacă să-i sărute mâna. Alta i-a scos pumnalul, pe care el îl mai purta la centură): *Mă iubești, Alta?*

ALTA: *De ce te îndoiești?*

PIETRO: *Pentru că nu merit iubirea ta.*

(Camil Petrescu, *Act venețian*)

* *zarii s-au aruncat* – zarurile au fost aruncate, parafrază a celebrului dicton aparținând lui Iulius Cezar; aici cu sensul de acțiune ireversibilă, irevocabilă etc.

Notă

Pentru **conținut**, vei primi **6 puncte**, iar pentru **redactare**, vei primi **4 puncte** (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, răspunsul trebuie să aibă minimum 50 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al III-lea

(30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularități ale basmului cult*, aparținând unui autor studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care permit încadrarea textului narativ studiat într-o perioadă, într-un curent cultural/literar sau într-o orientare tematică;
- comentarea a două secvențe relevante pentru tema basmului cult studiat;
- analiza a două elemente de structură, de compoziție și de limbaj, semnificative pentru basmul cult ales (de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narrative, instanțele comunicării narrative, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaj etc.).

Notă

Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **conținutul** eseului, vei primi **18 puncte** (câte 6 puncte pentru fiecare cerință/reper).

Pentru **redactarea** eseului, vei primi **12 puncte** (existența părților componente – introducere, cuprins, încheiere – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; abilități de analiză și

de argumentare – 3 puncte; utilizarea limbii literare – 2 puncte; ortografia – 2 puncte; punctuația – 2 puncte; așezarea în pagină, lizibilitatea – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 400 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Varianta 2

Subiectul I

(50 de puncte)

Citește următorul fragment:

Cristian Pătrășconiu: Cum se naște o conștiință de central-european, acum? Cum au venit spre dvs. aceste elemente identitare? Și ce au ajuns ele să fie, tot pentru dvs.: „că-mașă”, „piele”, „carne” sau altceva? Unde s-a așezat Europa Centrală la dvs.: în minte, în inimă?

Adriana Babeți: N-aș ști să-ți spun, în plină epocă a globalizării și după ce aproape toată „fosta” Europă Centrală e în Uniunea Europeană, cum și mai ales dacă se mai naște o asemenea conștiință. Am stat suficient de mult în mijlocul unor grupuri de tineri (între 16 și 25 de ani) ca să realizez rapid că, pentru ei, tema identitară din unghiul întrebării tale nu mai e o prioritate. Ca să nu spun de-a dreptul că, de cele mai multe ori, tema asta nici nu are vreo relevanță. Sigur, nu generalizez, pentru că s-ar putea, la fel de bine, să existe tineri educați de familiile lor în spiritul apartenenței regionale.

În ce mă privește, însă, conștiința asta e încă foarte puternică. Ea a venit spre mine printr-o istorie de familie, apoi prin toți cei peste 60 de ani trăiți la Timișoara, prin rețeaua prietenilor și a afinităților și, nu în ultimul rând, prin cultură. Prin tot ce am citit, văzut, ascultat. Prin felul de a înțelege mai multe limbi, prin stilul de a mobila un spațiu, prin melancolie și umor, prin acel râsu' - plânsu' din gesturi și fraze. Deci e o chestiune de suprafață și de profunzime, simultan, ca într-un paradox, ca însăși ideea, dar și istoria Europei Centrale. Și paradoxul ăsta a început prin a-mi intra în carne și a urcat apoi spre inimă și minte. E acolo, în mine. [...]*

C.P.: De ce e de scos din uitare Europa Centrală? Istoria sa, conceptul ca atare (unul, nu-i așa, cu „geometrie variabilă”). Și cum?

A.B.: Pentru simplul motiv că mai ales aici, în Europa Centrală, trecutul nu trece. Ca să înțelegi ce se întâmplă azi, de pildă, în Polonia sau în Cehia sau în Ungaria, nu ai cum să nu ții seama de istoria acestor țări din secolul XX (ca să rămânem doar la ultima sută de ani). Cât despre concept, el s-a dat de multe ori peste cap, s-a extins, s-a restrâns, ba chiar era cât pe ce să își piardă complet relevanța. Cred că e utilă o repunere a sa în discuție, periodic, fiindcă doar așa pot fi mai bine înțelese cauzele acestei geometrii atât de variabile (determinată de strategii geopolitice, de cele mai multe ori), dar și efectele pe care modulările unui simplu concept le pot avea în plan concret, real. Cum anume să scoți din uitare o idee? Reîncepând să vorbești și să scrii despre ea. Dar și imaginând forme instituționalizate

de predare și studiere a domeniului (linii de curs la masteratele cu profil socio-uman, centre de cercetare, seminarii deschise, conferințe, școli de vară, de pildă).

(Cristian Pătrășconiu, *Interviu Adriana Babeți: Europa Centrală – câtă amintire? câtă uitare?*)

*afinitate – potrivire între oameni sau între manifestările lor, datorită unor înclinații comune.

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul din text al expresiei *să nu ții seama*. **6 puncte**
2. Precizează motivul pentru care istoria Europei Centrale este considerată o „geometrie variabilă”, potrivit informațiilor din text. **6 puncte**
3. Identifică două modalități de a scoate din uitare o idee, în viziunea Adrianei Babeți. **6 puncte**
4. Menționează patru forme prin care persoana interviuată consideră că și-a întărit conștiința identitară. **6 puncte**
5. Comentează, în 30–50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Pentru simplul motiv că mai ales aici, în Europa Centrală, trecutul nu trece. Ca să înțelegi ce se întâmplă azi, de pildă, în Polonia sau în Cehia sau în Ungaria, nu ai cum să nu ții seama de istoria acestor țări din secolul XX (ca să rămânem doar la ultima sută de ani)*. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă studierea trecutului ajută sau nu la înțelegerea prezentului, raportându-te atât la informațiile din fragmentul extras din interviul realizat de Cristian Pătrășconiu, cât și la experiența personală sau culturală. **20 de puncte**

În redactarea textului, vei avea în vedere următoarele repere:

- formularea unei opinii față de problematica pusă în discuție, enunțarea și dezvoltarea corespunzătoare a două argumente adecvate opiniei și formularea unei concluzii pertinente; **14 puncte**
- utilizarea corectă a conectorilor în argumentare, respectarea normelor limbii literare (norme de exprimare, de ortografie și de punctuație), așezarea în pagină, lizibilitatea. **6 puncte**

În vederea acordării punctajului pentru redactare, textul trebuie să aibă minimum 150 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al II-lea

(10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificația textului următor, evidențiind două particularități ale genului dramatic:

MAHOMED (către Radu): *Am avut o discuție cam neplăcută cu Pașa din Vidin. Despre poezie. Ca de obicei, mi-a denigrat ultima producție... Știi, am scris o odă.*

PAȘA DIN VIDIN: *E slabă. (Lui Radu, ca și când Sultanul nu s-ar afla acolo). Mi-am pus mari speranțe – și parcă numai eu? Toți iubitorii de literatură din Imperiu – în genii Măriei-Sale. Dar sunt mâhnit că, de la o vreme, se pripește. Nu reface, nu meditează mai mult. Mi-e teamă că victoriile militare dăunează calității artistice a ultimelor producții.*

RADU (către Mahomed): *Sunt unii care ar vrea ca Sultanul să piardă această campanie... ca să aibă prilej de a medita mai mult.*

PAȘA DIN VIDIN (către Mahomed): *Cred că, dacă ați schimba ultimul vers...*

MAHOMED (interesat): *Serios? (Brusc, enervat.) Nu schimb o iotă! În momentul compunerii am fost inspirat. Atunci nu pot da greș. Știi că dacă țintești cu arcul poți nimeri cu săgeata prin urechile acului cu care Allah țese natura sau firea. Din păcate, această stare privilegiată de maximă încordare mă cercetează mai rar... În privința asta, îți dau dreptate... ai mereu nevoie de o ființă după care să-ți tânjească unghiile, părul... care să te pună în stare de...*

PAȘA DIN VIDIN: *Crimă literară...*

(Marin Sorescu, *Răceala*, Actul I, Tabloul 3)

Notă

Pentru **conținut**, vei primi **6 puncte**, iar pentru **redactare**, vei primi **4 puncte** (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, răspunsul trebuie să aibă minimum 50 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al III-lea

(30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularități de construcție a unui personaj dintr-un basm cult*, aparținând unui autor studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic, moral etc. al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/secvențe comentate;
- analiza a două elemente de structură, de compoziție și de limbaj, semnificative pentru construcția personajului (de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narrative, instanțele comunicării narrative, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaj, modalități de caracterizare etc.).

Notă

Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **conținutul** eseului, vei primi **18 puncte** (câte 6 puncte pentru fiecare cerință/reper).

Pentru **redactarea** eseului, vei primi **12 puncte** (existența părților componente – introducere, cuprins, încheiere – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; abilități de analiză și

de argumentare – 3 puncte; utilizarea limbii literare – 2 puncte; ortografia – 2 puncte; punctuația – 2 puncte; așezarea în pagină, lizibilitatea – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 400 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Varianta 3

Subiectul I

(50 de puncte)

Citește următorul fragment:

Miercuri, 19 noiembrie 1980

Am sosit ieri seară cu Andrei în Păltiniș, după un drum extenuant, de 12 ore, cu mașina. Pene de motor repetate: către Dealul Negru am vrut să ne întoarcem în București. Mai fiecare drum către Păltiniș a fost însoțit de peripeții și de piedici, cărora Andrei se grăbește să le găsească o semnificație inițiativă: conjurația realului și a precarităților sale împotriva oricărei ascensio spiritualis*.*

Păltinișul l-am descoperit și de astă dată ca pe un „celălalt tărâm”: este o senzație unică, de intimitate în spirit, aceea pe care o am ori de câte ori la sosire apuc drumul către cămăruța mansardată a vilei 23. Pe Noica îl descopăr de fiecare dată treptat, mai întâi prin fereastra luminată, îngropată în acoperișul de șindrilă, prin merele din geam sau prin cheia lăsată pe dinafară în ușă. În cameră este întotdeauna cald și miroase a tutun de pipă. Ne prinde mâna în mâinile lui, bătându-ne încetișor spatele palmei, întru regăsire tandră și pact reînnoit de statornică prietenie. „Mă pot lipsi de o călătorie mereu amânată în Grecia, mă pot lipsi de București, dar de voi văd că nu mă pot lipsi. Ați venit într-un moment bun: Scrisorile despre logică și Cartea arheilor lăncezesc deocamdată, așa că sunt gata să vă slujesc pe voi. Tocmai mă gândeam că noiembrie e cea mai frumoasă lună a anului, e „timpul pur”, singurul pe care omul nu l-a poluat cu sărbătorile și însemnele lui: e un timp suspendat între anotimpuri, când nu începe și nu sfârșește nimic, când nu e nici „sărbătoarea recoltei”, nici început de an universitar, nici o mare sărbătoare sfântă. E timpul nemarcat în vreun fel, singurul care te cheamă să trăiești în nedeterminat. Am găsit deci o scuză pentru sterilitatea mea, citesc și aștept, asemeni sfintei Tereza, să mi se întâmple ceva în cea de a șaptea lună, după ce mă voi fi rugat zadarnic – șase.”

Ne povestim, ca de obicei, răstimpurile. Andrei îi relatează săptămâna petrecută în Germania, în urmă cu două-trei luni, la un oarecare simpozion. Interesant a fost să descopere că germanii înșiși încep să nu-și mai afle satisfacțiile doar în bunăstarea lor. Se simt coborâți la rangul de simplă anexă a planului Marshall.

(Gabriel Liiceanu, *Jurnalul de la Păltiniș*)

*conjurație – conspirație, complot;

*ascensio spiritualis (lat.) – ascensiune spirituală.

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul din text al sintagmei *mă pot lipsi*. **6 puncte**
2. Menționează patru motive pentru care luna noiembrie este considerată de Constantin Noica „timpul pur”, așa cum reiese din text. **6 puncte**
3. Identifică două activități ale celor reuniți la Păltiniș. **6 puncte**
4. Precizează o trăsătură a lui Constantin Noica, potrivit informațiilor din textul dat. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30–50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Păltinișul l-am descoperit și de astăzi dată ca pe un „celălalt tărâm”*: este o senzație unică, de intimitate în spirit, aceea pe care o am ori de câte ori la sosire apuc drumul către cămăruța mansardată a vilei 23. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă o prietenie este sau nu o formă de împlinire spirituală, raportându-te atât la informațiile din fragmentul extras din *Jurnalul de la Păltiniș* de Gabriel Liiceanu, cât și la experiența personală sau culturală. **20 de puncte**

În redactarea textului, vei avea în vedere următoarele repere:

- formularea unei opinii față de problematica pusă în discuție, enunțarea și dezvoltarea corespunzătoare a două argumente adecvate opiniei și formularea unei concluzii pertinente; **14 puncte**
- utilizarea corectă a conectorilor în argumentare, respectarea normelor limbii literare (norme de exprimare, de ortografie și de punctuație), așezarea în pagină, lizibilitatea. **6 puncte**

În vederea acordării punctajului pentru redactare, textul trebuie să aibă minimum 150 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al II-lea

(10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificația textului următor, evidențiind relația dintre personaje:

MANOLE: ... *Despre artă voiam să stăm de vorbă, Vlad. Ți-am văzut atelierul.*

VLAD (crispat): *Și?*

MANOLE (cu precauțiune, ca să nu lovească prea tare): *Cred că nu te-ai găsit încă.*

VLAD: *Te referi la căutările mele?*

MANOLE: *Ții să precizez? Bălăceala psihanalitică mi-a produs totdeauna repulsie. Faptul că măruntaiele sunt așezate mai jos decât capul nu le conferă adâncime. Falsele profunzimi, ca și falsele înălțimi, mă crispează. Cât despre căutările formale, Vlad, nu sunt rodnice decât atunci când știi bine ce ai de spus. Și că merită s-o spui.*

VLAD (bufonând): *Despre măreția omului! Vorbe, tată. Cine mai crede în ele?*

MANOLE: *Și răspunderile? Tot vorbe sunt?*

VLAD: *Răspunderi! De abia izbutesc să mă simt responsabil față de mine, și uneori și încercarea asta mi se pare caraghioasă. Mă uit în oglindă și-mi vine să râd. (Ironie). Bunul dumatăle prieten, Brâncuși, făcea totuși păsări măiestre și coloane neterminate.*

MANOLE: *Da. Aveam viziuni diferite. Chestiune de temperament. Eu am fost un sanguin și un lacom de viață. Dar arta lui Brâncuși, ca a oricărui mare artist, făcea parte din ordinea și frumusețea lumii. Când a murit am simțit că e mai puțină lumină în jur.*

(Horia Lovinescu,
Moartea unui artist)

Notă

Pentru **conținut**, vei primi **6 puncte**, iar pentru **redactare**, vei primi **4 puncte** (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, răspunsul trebuie să aibă minimum 50 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al III-lea

(30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume într-un basm cult*, aparținând unui autor studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care permit încadrarea textului narativ studiat într-o perioadă, într-un curent cultural/literar sau într-o orientare tematică;
- comentarea a două secvențe relevante pentru tema basmului cult studiat;
- analiza a două elemente de structură, de compoziție și de limbaj, semnificative pentru basmul cult ales (de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narrative, instanțele comunicării narrative, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaj etc.).

Notă

Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **conținutul** eseului, vei primi **18 puncte** (câte 6 puncte pentru fiecare cerință/reper).

Pentru **redactarea** eseului, vei primi **12 puncte** (existența părților componente – introducere, cuprins, încheiere – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 3 puncte; utilizarea limbii literare – 2 puncte; ortografia – 2 puncte; punctuația – 2 puncte; așezarea în pagină, lizibilitatea – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 400 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Varianta 4

Subiectul I

(50 de puncte)

Citește următorul fragment:

CĂTRE A. STEUERMAN-RODION

Berlin,
miercuri, 14/27.X.1907

Iubite confrate,

Văzând cât de amabili și de binevoitori sunteți cu mine, îmi iau curajul să vă cad belea într-o afacere; n-am în Iași pe nimeni altul la care să mă adresez în privința asta. Iată de ce e vorba:

Teatrul din Iași joacă regulat în toate stagiunile câte o piesă, două, din ale mele. De atâta vreme n-am mai pomenit drepturi de autor.

Mă rog vouă, cercetați, dacă aveți câteva momente de pierdut, câte parale s-or fi strâns acolo, socotind, după regulament, 10 la sută din bruto asupra seratelor respective; și vedeți cum aș putea să le capăt. Mai ales acum, că e director Lecca, și el, ca autor, interesat asupra chestiei proprietății literare, cred că reclamația mea n-are să întâmpine vreo împotrivire. Orișicât aș avea de luat, nu-i cu cale să mi se rețină.

Iertați-mă că vă supăr și rogu-vă, în marginile posibilului, ajutați-mă. Voi trebuie să aveți și prieteni la teatru, adresați-vă lor ca din parte-mi: din norocire, la noi românii, hatârul slujește câteodată și pentru a căpăta dreptate.

Dacă însă, vă vine, știu eu? greu a urmări afacerea asta, atunci, vă rog, scrieți-mi un cuvânt: la cine de acolo să mă adresez (ca la o autoritate sau persoană influentă) pentru a-mi reclama drepturile.

Cu frățească dragoste.

Al dv. confrate,

I. L. Caragiale

(I. L. Caragiale, *Scrisori și acte*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al construcției *să vă cad belea*. **6 puncte**
2. Indică valoarea stilistică a apelativului *Iubite confrate*, așa cum reiese din textul dat. **6 puncte**
3. Menționează motivul pentru care emițătorul scrisorii se adresează destinatarului, utilizând informațiile din textul-suport. **6 puncte**
4. Numește atitudinea locutorului, desprinsă din următoarea secvență: *Iertați-mă că vă supăr și rogu-vă, în marginile posibilului, ajutați-mă*. **6 puncte**

5. Prezintă, în 30–50 de cuvinte, relația dintre emițător și destinatar, așa cum reiese din fragmentul: *Văzând cât de amabili și de binevoitori sunteți cu mine, îmi iau curajul să vă cad belea într-o afacere; n-am în Iași pe nimeni altul la care să mă adresez în privința asta.*

6 puncte

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă este sau nu îndreptățită solicitarea drepturilor de autor, raportându-te atât la informațiile din fragmentul extras din volumul *Scrisori și acte* de I. L. Caragiale, cât și la experiența personală sau culturală.

20 de puncte

În redactarea textului, vei avea în vedere următoarele repere:

– formularea unei opinii față de problematica pusă în discuție, enunțarea și dezvoltarea corespunzătoare a două argumente adecvate opiniei și formularea unei concluzii pertinente;

14 puncte

– utilizarea corectă a conectorilor în argumentare, respectarea normelor limbii literare (norme de exprimare, de ortografie și de punctuație), așezarea în pagină, lizibilitatea.

6 puncte

În vederea acordării punctajului pentru redactare, textul trebuie să aibă minimum 150 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al II-lea

(10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificația textului următor, evidențiind două particularități ale dialogului dramatic:

RUDY: *Peste o lună, cel mult două, te măriți cu Castriș, iar cel mult în patru săptămâni îți vei lua licența. Despărțirea e fatală.*

TOFANA: *Ai spus un singur adevăr: licența. Restul e fantezie.*

RUDY: *Dar măritișul cu Castriș?*

TOFANA (cu finețe): *Metafizică speculativă.* (Lui Rudy îi scapă un gest de neplăcere.)

TOFANA (agasantă): *Nu-ți place cumva?*

RUDY: *Nu te înțeleg.*

TOFANA: *Ar fi și pretențios să înțelegi orice. Dar nici n-aș vrea! Mulțumește-te cu ceea ce îmi scapă din cuvintele mele, din gesturile mele. Te-ai îngrozi poate de adâncul unei ... Nu, nu! Mândria mă oprește să-ți spun mai mult ... (Mângâioasă) De altfel, un bărbat ca tine înțelege puțin, dar folosește mult. Ce-ți pasă?*

RUDY: *Oricum, lămurește-mă cât de cât...*

TOFANA: *Vreau cu orice preț să-mi iau acum în iunie licența, pentru ca rudele lui Castriș să-mi găsească un post de suplinitoare în capitală. Îl voi avea la sigur. Odată profesoară, Rudy, te voi lua de braț și vom intra alături în biserică.*

(Mihail Sorbul, *Patima Roșie*, Actul II, Scena I)

Notă

Pentru **conținut**, vei primi **6 puncte**, iar pentru **redactare**, vei primi **4 puncte** (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, răspunsul trebuie să aibă minimum 50 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al III-lea

(30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *relația dintre două personaje într-un basm cult*, aparținând unui autor studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic, moral etc. al fiecărui personaj din textul narativ studiat;
- evidențierea evoluției relației dintre cele două personaje prin două scene/secvențe comentate;
- analiza a două elemente de structură, de compoziție și de limbaj, semnificative pentru evoluția relației dintre personaje (de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narrative, instanțele comunicării narrative, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaj, modalități de caracterizare etc.).

Notă

Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **conținutul** eseului, vei primi **18 puncte** (câte 6 puncte pentru fiecare cerință/reper).

Pentru **redactarea** eseului, vei primi **12 puncte** (existența părților componente – introducere, cuprins, încheiere – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 3 puncte; utilizarea limbii literare – 2 puncte; ortografia – 2 puncte; punctuația – 2 puncte; așezarea în pagină, lizibilitatea – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 400 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Varianta 5

Subiectul I

(50 de puncte)

Citește următorul fragment:

La Brașov, în perioada 15–16 mai, în Aula Universității „Transilvania”, s-a desfășurat Colocviul Național Universitar de Literatură Română Comparată, ediția a XII-a, unde au participat profesori, cercetători și studenți de la mai multe universități din țară: din

București, Iași, Constanța, Cluj, Târgu-Mureș, Bacău, Timișoara. Tema colocviului: „Poezia lui Florin Iaru. Proza lui Ioan Groșan”.

La deschiderea colocviului, au luat parte decanul Facultății de Litere, conf. dr. Adrian Lăcătuș, și criticul literar și profesorul Virgil Podoabă, care face parte din aceeași generație literară cu scriitorii Ioan Groșan și Florin Iaru, prezenți la Brașov, generația anilor '80.

În confesiunile de autor care au urmat, au fost evocați și prietenii de suflet ai celor doi scriitori – oaspeți la Colocviul de la Brașov – , și anume poetul Alexandru Mușina și prozatorul Gheorghe Crăciun, care ar fi avut multe întâmplări de împărțășit cu Florin Iaru și Ioan Groșan, dacă ar fi trăit și azi. Și ca evocarea să fie completă, un text scris de Andrei Bodi, Evadarea din vid, a emoționat publicul. Pornind de la această scriere, Adrian Lăcătuș l-a caracterizat pe Florin Iaru într-un mod inedit: „ceea ce-l distinge pe Iaru în pleiada poezilor buni ai generației '80 e un caracter dialogat, jucat, al poeziei lui, apoi inventivitatea lingvistică și stilistică e iarăși importantă. Spunând că poezia lui Florin Iaru este una ludică, ironică, jucăușă, nu spunem că poezia lui nu este gravă, dureroasă, cu un aer dramatic, tragic și exasperant. Frigul, golul, moartea sunt câteva teme obsesive în poemele lui.”

(Dora Deniforescu, *Ioan Groșan și Florin Iaru, invitați la Brașov*, în *Observator cultural*)

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Precizează sensul din text al sintagmei *face parte*. **6 puncte**
2. Indică trei reprezentanți ai generației '80, așa cum reiese din text. **6 puncte**
3. Menționează tema Colocviului Național Universitar de Literatură Română Comparată, ediția a XII-a, utilizând informațiile din textul dat. **6 puncte**
4. Precizează impresia produsă asupra publicului de textul *Evadarea din vid*, aparținând lui Andrei Bodi. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30–50 de cuvinte, trăsături ale poeziei lui Florin Iaru, pornind de la caracterizarea realizată de Adrian Lăcătuș: *Spunând că poezia lui Florin Iaru este una ludică, ironică, jucăușă, nu spunem că poezia lui nu este gravă, dureroasă, cu un aer dramatic, tragic și exasperant. Frigul, golul, moartea sunt câteva teme obsesive în poemele lui.* **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă este sau nu importantă organizarea unor colocvii pe teme culturale, raportându-te la informațiile din fragmentul extras din articolul *Ioan Groșan și Florin Iaru, invitați la Brașov* de Dora Deniforescu și la experiența personală sau culturală. **20 de puncte**

În redactarea textului, vei avea în vedere următoarele repere:

- formularea unei opinii față de problematica pusă în discuție, enunțarea și dezvoltarea corespunzătoare a două argumente adecvate opiniei și formularea unei concluzii pertinente;
- 14 puncte

- utilizarea corectă a conectorilor în argumentare, respectarea normelor limbii literare (norme de exprimare, de ortografie și de punctuație), așezarea în pagină, lizibilitatea.
6 puncte

În vederea acordării punctajului pentru redactare, textul trebuie să aibă minimum 150 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al II-lea

(10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificația fragmentului următor, evidențiind două particularități ale (pre)romantismului:

*O, ziduri întristate! O, monument slăvit!
În ce mărimă naltă și voi ați strălucit,
Pă când un soare dulce și mult mai fericit
Își răvărsa lumina p-acest pământ robit!
Dar în sfârșit Saturnu*, cum i s-a dat de sus,
În negura uitării îndată v-a supus.
Ce jale vă coprinde! Cum totul v-a pierit!
Subt osândirea soartei de tot ați înnegrit!
Din slava strămoșască nimic nu v-a rămas.
Oriunde nu se vede nici urma unui pas.
Ș-în vreme ce odată oricare muritor
Privea la voi cu râvnă, cu ochiu-ațintător,
Acum de spaimă multă se trage înapoi
Îndată ce privirea îi cade drept pe voi... [...]*

(Vasile Cârlova, *Ruinurile Târgoviștei*)

**Saturn* – a șasea planetă în Sistemul Solar; în astrologie, Saturn este considerat stăpânul timpului și, implicit, al vieții noastre.

Notă

Pentru **conținut**, vei primi **6 puncte**, iar pentru **redactare**, vei primi **4 puncte** (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, răspunsul trebuie să aibă minimum 50 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al III-lea

(30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularități ale nuvelei*, prin raportare la un text aparținând unui autor studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care permit încadrarea textului narativ studiat într-o perioadă, într-un curent cultural/literar sau într-o orientare tematică;
- comentarea a două secvențe relevante pentru tema nuvelei studiate;
- analiza a două elemente de structură, de compoziție și de limbaj, semnificative pentru nuvela aleasă (de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, instanțele comunicării narative, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaj etc.).

Notă

Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **conținutul** eseului, vei primi **18 puncte** (câte 6 puncte pentru fiecare cerință/reper).

Pentru **redactarea** eseului, vei primi **12 puncte** (existența părților componente – introducere, cuprins, încheiere – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 3 puncte; utilizarea limbii literare – 2 puncte; ortografia – 2 puncte; punctuația – 2 puncte; așezarea în pagină, lizibilitatea – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum 400 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Varianta 6

Subiectul I

(50 de puncte)

Citește următorul fragment:

27 august 2007

Am întrerupt acum aproape trei săptămâni însemnările despre bunici – tonul nu era cel potrivit. Tonul, importanța lui inefabilă. Fără tonul potrivit, „cuvântul ce exprimă adevărul” sună fals. Am scris un nou text, Amintiri dintr-un paradis pierdut, dar oare am nimerit de data asta tonul?*

Amintirea copilăriei, cu timpul ei încet, aproape zănesc, capătă în imaginația noastră retrospectivă (căci ce altceva e memoria?) caracteristici mitice: e forma personală a legendelor despre o vârstă de aur a omenirii iremediabil pierdută. Chiar copilăriile obiectiv nefericite sunt mai târziu învăluite într-un aer paradiziac. Căci imaginația retrospectivă – spun o banalitate – e expertă în arta de a elimina urâtul, plictisul, durerea, invidia, furia, cruzimea, spaimile nocturne sau diurne, violențele și lacrimile, ba chiar poate arunca o umbră poetică asupra lor: Adevăratele paradisuri sunt cele pe care le-am pierdut, spunea Proust. Sunt, cu alte cuvinte, creații ale pierderii...

În acele lumi dispărute, chipul părinților reprezintă maturitatea încă tânără, misterioasă, energică, incontrollabilă, protectoare, dar și amenințătoare (paradisul nu-i scutit de amenințări, anxietăți și chiar drame, care se vor rezolva abia mai târziu, după risipirea lui,

în depărtarea limpezită a amintirii, iar bunicii, dacă mai sunt în viață, reprezintă bătrânețea blândă, senină (o seninătate care, evident, n-are nicio legătură cu ceea ce ar putea ei gândi sau simți); bunicii care nu mai sunt – sau sunt doar portrete, imagini fotografice înrămate, povești de familie – reprezintă o moarte firească, o absență liniștită, una din acele posibilități de care nu trebuie să-ți fie teamă, pentru că se înscrie în armonia lumii, în acel firesc edenic a cărui pierdere nici nu poate fi concepută înainte de a se fi produs.

(Matei Călinescu, *Un altfel de jurnal*)

**inefabil* – care nu poate fi exprimat în cuvinte; inexprimabil.

A. Scrie pe foaia de examen, în enunțuri, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat:

1. Explică sensul din text al expresiei *cu alte cuvinte*. **6 puncte**
2. Prezintă felul în care imaginea bunicii este proiectată în eternitate. **6 puncte**
3. Ilustrează, cu exemple din text, paralela care se creează între părinți și bunici. **6 puncte**
4. Formulează o definiție a memoriei, așa cum se reflectă în concepția autorului. **6 puncte**
5. Comentează, în 30–50 de cuvinte, afirmația preluată de autor de la Marcel Proust, potrivit căreia *Adevăratele paradisuri sunt cele pe care le-am pierdut*, pornind de la semnificația textului dat. **6 puncte**

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă memoria/imaginația retrospectivă poate influența sau nu trăirea prezentului, raportându-te la informațiile din fragmentul extras din jurnalul lui Matei Călinescu și la experiența personală sau culturală. **20 de puncte**

În redactarea textului, vei avea în vedere următoarele repere:

- formularea unei opinii față de problematica pusă în discuție, enunțarea și dezvoltarea corespunzătoare a două argumente adecvate opiniei și formularea unei concluzii pertinente; **14 puncte**
- utilizarea corectă a conectorilor în argumentare, respectarea normelor limbii literare (norme de exprimare, de ortografie și de punctuație), așezarea în pagină, lizibilitatea. **6 puncte**

În vederea acordării punctajului pentru redactare, textul trebuie să aibă minimum 150 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al II-lea

(10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificația fragmentului următor, evidențiind două particularități ale romantismului:

Stânci urieșești și cenușii erau zidite de jur împrejur, una peste alta pân-în ceriuri și-n mijlocul lor se adâncea o vale, o grădină de vale cu izvoare, în mijloc c-un lac și-n mijlocul lacului o insulă, pe care steteau în șiruri lungi stupii unei prisăci mari.

„E insula lui Euthanasius”, gândi el uimit și pășea încet, minunându-se la fiecare pas. Până și insectele erau împlânzite în acest rai. Fluturii curioși, albaștri, auriți, roșii îi acoperiră părul lui lung și negru, încât capul lui părea presărat cu flori. Aerul acestei insule era plin de sărbători murmuitoare ale albinelor, bondarilor, fluturilor; iarba îi ajungea până la piept, mazăricea puneă lațuri înflorite picioarelor... o căldură, un miros voluptuos pătrundea raiul. El s-apropie de lac și, trecându-l pe unde era vad, veni în insulă. Albinele înconjurară bâzâind pe noul și tânărul împărat al raiului. S-apropie de peștera ce știa că trebuie să fie pe această insulă; o găsi într-adevăr sculptată-n piatră, găsi dalta și unelte de sculptură, patul, un ulcior cu apă.

(Mihai Eminescu, Cezara)

Notă

Pentru **conținut**, vei primi **6 puncte**, iar pentru **redactare**, vei primi **4 puncte** (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, răspunsul trebuie să aibă minimum 50 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al III-lea

(30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularități de construcție a unui personaj dintr-o nuvelă*, aparținând unui autor studiat.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic, moral etc. al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două scene/secvențe comentate;
- analiza a două elemente de structură, de compoziție și de limbaj, semnificative pentru construcția personajului (de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narrative, instanțele comunicării narrative, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaj, modalități de caracterizare etc.).

Notă

Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **conținutul** eseului, vei primi **18 puncte** (câte 6 puncte pentru fiecare cerință/reper).

Pentru **redactarea** eseului, vei primi **12 puncte** (existența părților componente – introducere, cuprins, încheiere – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 3 puncte; utilizarea limbii literare – 2 puncte; ortografia – 2 puncte; punctuația – 2 puncte; așezarea în pagină, lizibilitatea – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 400 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUGESTII DE ELABORARE A RĂSPUNSURILOR

Bareme de evaluare și de notare

- Se punctează orice formulare/modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă fracțiuni de punct. Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total obținut pentru lucrare.

Varianta 1

Subiectul I

(50 de puncte)

A. (30 de puncte)

1. precizarea sensului construcției date (de exemplu: *Construcția „să devii zbir” se referă la adoptarea unui comportament autoritar, de om rigid, aspru, inflexibil în atitudine.*) – 4 puncte; formularea răspunsului în enunț – 1 punct; corectitudinea exprimării, respectarea normelor de ortografie și de punctuație – 1 punct **6 puncte**
2. numirea unei deosebiri fundamentale între concepția celor *vechi* și a celor *moderni* (de exemplu: *Pentru cei vechi, școala reprezenta o modalitate de a petrece timpul liber, în timp ce pentru cei moderni școala se află la antipodul recreației, deoarece atât profesorii, cât și elevii resimt constrângerile exercitate în cadrul acestei instituții.*) – 4 puncte; formularea răspunsului în enunț – 1 punct; corectitudinea exprimării, respectarea normelor de ortografie și de punctuație – 1 punct **6 puncte**
3. menționarea a două dintre constrângerile pe care le exercită școala asupra profesorilor (de exemplu: *Dintre constrângerile pe care școala le exercită asupra profesorilor se pot*

enumera: pregătirea lecțiilor pentru unii elevi dezinteresați, teama de inspecții, încercarea de a impune ordine.) – 4 puncte; formularea răspunsului în enunț – 1 punct; corectitudinea exprimării, respectarea normelor de ortografie și de punctuație – 1 punct **6 puncte**

4. explicarea unui motiv pentru care școala se află la antipodul recreației (de exemplu: Școala a devenit locul obligației, al regulilor impuse, al competiției pentru locul frunțas, impunând obligații atât elevilor, cât și profesorilor.) – 4 puncte: explicare nuanțată – 4 puncte; încercare de explicare – 2 puncte; formularea răspunsului în enunț – 1 punct; corectitudinea exprimării, respectarea normelor de ortografie și de punctuație – 1 punct **6 puncte**

5. prezentarea semnificației secvenței (de exemplu: Pentru moderni, școala este o instituție a rigorilor, în care se pierde pasiunea studiului din cauza competiției pentru ierarhizare. Elevul și profesorul resimt presiunea unui sistem rigid, în care accentul nu cade asupra plăcerii de a achiziționa informații, de a modela comportamente umane, ci asupra obținerii unor calificative/note ce reflectă mai mult sau mai puțin capacitatea cognitivă a individului. Omul societății contemporane nu mai percepe școala ca loc al petrecerii timpului liber.): prezentare adecvată și nuanțată – 4 puncte; abordare schematică, ezitantă – 2 puncte; încercare de prezentare – 1 punct **4 puncte**
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte – 1 punct; corectitudinea exprimării, respectarea normelor de ortografie și de punctuație – 1 punct **2 puncte**

B. (20 de puncte)

– formularea unei opinii față de problematica pusă în discuție (Școala, instituție publică de învățământ, a devenit în societatea contemporană principala sursă de educație riguroasă, realizată potrivit unui sistem bine stabilit. Sunt de părere că, date fiind aceste condiții și în conformitate cu textul-suport, școala actuală se îndepărtează de accepțiunea inițială a termenului, nemaifiind un loc de petrecere a timpului liber.) **1 punct**

– câte 2 puncte pentru enunțarea oricăror două argumente adecvate opiniei formulate (În primă instanță, programul educațional se desfășoară după un plan reglementat la nivel național, dar și potrivit unor standarde internaționale de performanță. În plan secund, sistemul de învățământ este organizat în formă ierarhizată, ceea ce implică un permanent control exercitat de instituții superioare.) **2 x 2 puncte = 4 puncte**

– câte 2 puncte pentru dezvoltarea corespunzătoare a fiecăruia dintre cele două argumente enunțate: dezvoltare clară, nuanțată – 2 puncte (Astfel, fiecare unitate școlară trebuie să se supună unor evaluări, cunoștințele elevilor sunt în permanență verificate, atât sub forma unor teste, lucrări, proiecte, referate etc., cât și prin examenele susținute la finalul unui ciclu de învățământ. În ceea ce privește activitatea profesorilor, aceștia au o relativă libertate în alegerea conținuturilor de predare și trebuie să se conformeze unor programe școlare în uz.); încercare de dezvoltare, schematicism – 1 punct **2 x 2 puncte = 4 puncte**

- raportarea la text în dezvoltarea oricărui argument (*În acest sens, se observă că elevii își reduc interesul pentru școală când li se impune ce să învețe, se instalează rutina, iar lecțiile sunt percepute ca monotone. Profesorii pierd din vedere adevărata lor menire, aceea de a forma caractere, și se transformă în instrumente ale unui sistem rigid, în care sunt nevoiți, după cum observă și autorul textului dat, să își impună ordinele, să facă față unor inspecții, să încerce să empatizeze cu elevi dezinteresați.*) – 3 puncte; raportarea la experiența personală sau culturală în dezvoltarea oricărui argument (*Raportat la experiența mea culturală, pot aminti cazul elevului Bobby Policrat, personaj al romanului călinescian „Cartea nunții” pentru care școala nu mai prezintă niciun interes, el având alte preocupări mondene pentru petrecerea timpului liber: înot, participarea la gale de box, completarea „oracolelor” etc.*) – 1 punct **3 puncte + 1 punct = 4 puncte**
- formularea unei concluzii pertinente (*Pe cale de consecință, școala nu mai poate fi definită ca formă de „recreație”, având în vedere numeroasele constrângeri la care sunt supuși elevii și profesorii deopotrivă, din necesitatea de a parcurge etapele unui învățământ instituționalizat.*) **1 punct**
- utilizarea corectă a conectorilor în argumentare: utilizare adecvată – 2 puncte; utilizare parțial adecvată – 1 punct **2 puncte**
- respectarea normelor de exprimare (0–1 greșeli lexicale sau morfo-sintactice – 1 punct; 2 sau mai multe greșeli – 0 puncte) **2 puncte**
- respectarea normelor de ortografie și de punctuație (0–1 greșeli ortografice și de punctuație – 1 punct; 2 sau mai multe greșeli – 0 puncte) **1 punct**
- așezarea în pagină, lizibilitatea **1 punct**

În vederea acordării punctajului pentru redactare, textul trebuie să aibă minimum 150 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al II-lea

(10 puncte)

Prezentarea rolului notațiilor autorului (didascalii) în fragmentul dat (de exemplu: *Didascaliiile reprezintă planul metatextual al discursului, singura intervenție a dramaturgului care facilitează transpunerea textului scris în spectacol, adresate fiind actorilor și regizorului. Funcția lor esențială este dezambiguizarea locutorului (ALTA, PIETRO). De asemenea, contribuie la conturarea jocului scenic, întregind tabloul actoricesc cu elemente nonverbale: „s-a ridicat într-un genunchi”, „i se măresc ochii” sau paraverbale ale comunicării: „întreabă palidă”. Mai importante în dramaturgia modernă, didascaliiile devin un mijloc de sondare a psihologiei personajelor, deci modalitate de caracterizare indirectă, surprinzând, de pildă, starea de încordare a lui Pietro, care „neliniștit, se apleacă să-i*

sărute mâna”. În caracterizarea directă a personajului sunt folosite ca *element de portret psihic*, bărbatul trăind revelația iubirii care are nevoie de certitudini: „După un răstimp, când vede, uimit, înflorat”.)

6 puncte

- prezentare adecvată și nuanțată, prin raportare la fragmentul dat – 6 puncte
- prezentare ezitantă, prin raportare la fragmentul dat – 3 puncte
- simpla precizare a rolului notațiilor autorului sau tendință de generalizare – 1 punct

– utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct (0–1 greșeli ortografice – 1 punct; 2 sau mai multe greșeli – 0 puncte); punctuația – 1 punct (0–1 greșeli de punctuație – 1 punct; 2 sau mai multe greșeli – 0 puncte)

4 puncte

În vederea acordării punctajului pentru redactare, textul trebuie să aibă minimum 50 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Subiectul al III-lea

(30 de puncte)

Conținut – 18 puncte

– evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea *basmului cult* într-un curent cultural/literar sau într-o orientare tematică: precizarea curentului cultural/literar, a orientării tematice – 2 puncte; numirea a două trăsături ale curentului cultural/literar sau ale orientării tematice precizate: 2 x 1 punct = 2 puncte; evidențierea celor două trăsături, prin valorificarea textului: 2 x 1 punct = 2 puncte

6 puncte

(Contemporan cu epoca societății literare „Junimea”, din cercurile căreia a făcut parte și „mare clasic” al literaturii române, Ion Creangă (1839–1889) se apropie mai degrabă, prin stil și metodă, de umanismul renașcentist, decât de proza de observație a secolului al XIX-lea. Povestea lui Harap-Alb a fost publicată în revista Convorbiri literare, în 1877. În accepția lui G. Călinescu, „basmul este un gen vast, depășind cu mult romanul, fiind mitologie, etică, știință, observație morală”, cu o acțiune transpusă într-un registru fabulos, iar personajele – înzestrate cu valori simbolice. Registrul cult se justifică prin individualizarea comportamentală și psihologică a eroilor, particularitățile de stil și de limbaj, umanizarea și autohtonizarea fantasticului, tratarea fabulosului cu mijloacele realismului popular; anularea distincției dintre etic și estetic, homerismul personajelor.)

– comentarea a două secvențe relevante pentru tema *basmului cult* studiat:

- precizarea temei – 2 puncte;
- comentarea oricăror două secvențe relevante pentru tema *basmului cult* – 2 x 2 puncte = 4 puncte (comentarea clară și nuanțată a două secvențe relevante 2 x 2 puncte = 4 puncte; încercare de comentare, tendință de rezumare – 2 x 1 punct = 2 puncte)

6 puncte

(Proba trecerii podului este instituită chiar de Crai. Sf. Duminică îl sfătuiește pe mezin să ceară calul, armele și straietele tatălui, pentru a repeta inițierea părintelui său. Trecerea podului echivalează cu un prim nivel în procesul maturizării, dar și explorarea misterelor lumii. Încălcând interdicția paternă, crăișorul se aventurează în pădurea-labirint, topos ambivalent, al morții și al renașterii. Incapabil de a discerne esența de aparență, îl tocmește drept tovarăș de drum „pe spânul din urmă”. Speculând naivitatea fiului de crai, omul spân îl supune unui schimb de identitate. Este momentul în care nonvaloarea ocupă, prin impostură, locul valorii autentice. Coborând în fântână („în infern”), pe o imaginară verticală a lumii, feciorul primește numele Harap-Alb. Realizat semantic printr-un oximoron, numele ar fi „variantea românească a principiilor yin-yang” (V. Lovinescu) ce relevă dualitatea ființei umane, grotescul și sublimul ei: epitetul individual „alb” trimite la condiția imperială, puritatea morală și noblețea sufletească.

Finalul basmului prezintă în mod necesar moartea protagonistului, procesul inițierii luând sfârșit odată cu scoaterea de sub jurământ. Desăvârșirea spirituală se încheie cu readucerea la viață a lui Harap-Alb, de către fata Împăratului Roș și confirmarea lui ca „erou solar”. În felul acesta, Creangă dă șansa Binelui de a dobândi regalitatea asupra lumii, pornind de la ideea populară că Binele triumfă).

- câte 3 puncte pentru analiza oricărui două elemente de structură, de compoziție și de limbaj semnificative pentru *basmul cult* ales **2 x 3 puncte = 6 puncte**
- analiza fiecărui element ales, justificând relevanța acestuia pentru *basmul cult* – 3 puncte; abordarea schematică, fără justificarea relevanței – 1 punct

(Viziunea artistică reiese din motivul rabelaisian al „lumii pe dos” în care urâtul proliferant devine suveran asupra frumosului. Substantivul „poveste” din titlu atrage atenția asupra unei deveniri spirituale (caracterul de Bildungsroman). Supratema basmului prezintă conflictul dintre forțe antagonice, Binele și Răul, principii eterne în dialectica lumii. Temele secundare sunt aventura, călătoria, inițierea „în trepte” a eroului. Relația incipit-final înțreține pactul narativ încheiat între autor și cititor. Situația inițială nu prezintă un echilibru ca în basmele populare, ci, dimpotrivă, o lume anarhică. După V. Lovinescu, lumea căzută în haos este regenerată de două principii, Craiul și Împăratul Verde, prin urmare eroul trebuie să-și asume rolul de „renovator mundi”. Stereotipia basmului propune anumite clisee compoziționale. Renunțând la așa-numita „formulă a imposibilului” specifică basmelor populare, construcția inițială („Amu cică era odată”) are rolul de a introduce cititorul în ritmul epic și de a face trecerea de la realitate la universul supranatural. Caracterul improbabil al evenimentelor (adverbul „cică”) proiectează acțiunea „in illo tempore” (timp imemorial). Formula finală descrie o revenire la realitate și ospățul nupțial, la care ia parte și naratorul, ca voce a enunțării: „Și a ținut veselia ani întregi, și acum mai ține încă; cine se duce acolo bea și mănâncă. Iară pe la noi, cine are bani bea și mănâncă, iară cine nu, se uită și rabdă”).

Redactare – 12 puncte

- existența părților componente – introducere, cuprins, încheiere **1 punct**
- logica înlănțuirii ideilor **1 punct**
- abilități de analiză și de argumentare **3 puncte**
 - relație adecvată între idei, între idei și argumente, formulare de judecăți de valoare relevante – 3 puncte
 - relație parțial adecvată între idei, între idei și argumente, formulare de judecăți parțial relevante – 2 puncte
 - schematism – 1 punct
- utilizarea limbii literare (stil și vocabular potrivite temei, claritate a enunțului, varietate a lexicului, sintaxă adecvată – 2 puncte; vocabular restrâns, monoton – 1 punct) **2 puncte**
- ortografia (0–1 erori – 2 puncte; 2 erori – 1 punct; 3 sau mai multe erori – 0 puncte) **2 puncte**
- punctuația (0–1 erori – 2 puncte; 2 erori – 1 punct; 3 sau mai multe erori – 0 puncte) **2 puncte**
- așezarea în pagină, lizibilitatea **1 punct**

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum 400 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Cuprins

În loc de prefață, o scurtă descriere...	3
Breviar teoretic	5
I. Textul argumentativ	5
1. Demersul unei argumentări	5
2. Conectori pragmatici cu rol discursiv → conjuncții, adverbe, prepoziții, interjecții, verbe, expresii și locuțiuni verbale, conjuncționale, adverbiale, prepoziționale	5
3. Rolul conectorilor în funcție de natura relației dintre secvențele discursului. . .	6
4. Câteva recomandări practice...	6
II. Repere în analiza textului literar	7
1. Valori stilistice ale unor moduri și timpuri verbale	7
2. Particularități ale modurilor de expunere: <i>narațiune, descriere, dialog, monolog</i> ..	9
3. Genul dramatic. Aspecte definitorii, rolul <i>notațiilor autorului/al didascalilor</i> , sursele și natura <i>comicalului</i>	11
4. Proza de <i>analiză psihologică</i> . Trăsături esențiale	13
5. <i>Personajul literar</i> . Modalități de caracterizare. Elemente de <i>portret</i>	13
III. Principalele curente literare și orientări estetice. Schițe de evoluție	15
1. Romantismul	15
2. Realismul	16
3. Simbolismul	17
4. Modernismul	18
5. Tradiționalismul	19
6. Neomodernismul	19
Variante propuse spre rezolvare	21
Sugestii de elaborare a răspunsurilor	187
Macheta variantelor structurate pe subiecte	247
Bibliografie selectivă	253